

Förord

Hör och härma är ett lättillgängligt material för uttalsträning i svenska som andraspråk. Det vänder sig dels till lärare som hjälp vid handledning och träning i klassrummet, dels till studerande som vill jobba helt på egen hand med sitt uttal eller träna extra hemma utöver lektionerna i skolan.

Gröna boken – lite svårare är tänkt för studerande med relativt god studievana och ett basalt ordförråd. Den är då direkt användbar från ganska tidig sfi-nivå och uppåt, så länge behovet kvarstår. Och nybörjare och studerande med lässvårigheter som startat med *Röda boken – lite lättare* får här en bra repetition och kan befästa ett gott uttal och den svenska intonationen.

Teckensnittet är lättläst, stilen relativt stor och det är mycket luft i texten. Ordförrådet är enkelt och vardagligt, för att man ska kunna fokusera på att lyssna och härma och inte behöva fastna på vad orden betyder. Av samma skäl är jag mycket sparsam med teoretiska förklaringar. Jag förenklar och generaliserar. Det finns alltså mycket kvar att förklara och tillägga, för lärare som så önskar, vid en genomgång i klassrummet!

Sidorna är disponerade så att läraren enkelt kan göra OH-kopior för undervisningen. (Övrig kopiering är förbjuden enligt upphovsrättslagen). Det finns också plats mellan raderna till exempel för markering av långt/kort ljud och betoning.

Nästan hela häftet finns inläst, med paus för eftersägning, på de två cd-skivor som medföljer. Man kan lyssna i en cd-spelare eller via dator. Om man spelar över cd:n till en bärbar mediaspelare kan man lyssna även på bussen eller promenaden och träna ofta och effektivt.

Övningarna är egentligen mycket traditionella: lyssna och säg efter. Men några genvägar tror jag inte finns!

På bokens första nio sidor lär man sig – eller repeterar – de grundläggande begreppen när det gäller ljudläran (fonetiken) och språkmelodin (prosodin): skillnaden på vokal och konsonant, långa och korta ljud, stavelse, rytm och betoning, samt hur detta markeras i boken. Därefter finns det ingen anledning att slaviskt följa boken sida upp och sida ner. Man tränar det man behöver.

Alla vokaler finns med plus de konsonanter som brukar vålla problem. Stort utrymme får öv-

ningar i att skilja på R och L, ett problem för många med ostasiatiskt modersmål.

En uppskattad detalj är den lilla spegeln på pärrens insida – ett bra hjälpmedel när man kämpar med motspänstiga läppar och tungor för att få till det rätta ljudet.

När man ska få in den svenska språkmelodin handlar det än mer om att lyssna, lyssna och lyssna igen. Och att sedan i pausen för eftersägning försöka hinna säga efter alltihop! Om pausen inte räcker till betyder det bara att man måste jobba ännu mer med talhastigheten.

I bokens senare del är språket mer krävande. Här finns några korta berättelser och två dialoger. Först lyssnar man och läser efter, som vanligt många gånger. Sedan läser man högt utan cd-stödet. Slutligen försöker man berätta fritt med hjälp av stödorden under texten. Ett bra sätt att göra den svenska prosodin till sin egen.

Som pricken över i kommer sångerna! Musiken är oslagbar när det gäller att fånga rytmen i språket och ger därtill både lust och glädje! Man börjar med att lyssna några gånger med lucktexten framför sig, tillsammans i klassrummet eller hemma för sig själv. Man spetsar öronen för att uppfatta de saknade orden. I facit får man sedan hela texten och kan försöka sjunga med, med samma melodi och samma hastighet. Sitter man många i grupp kan hörlurar vara ett bra sätt att komma förbi blygheten. När man sjungit många gånger sätter sig texten fast, som vår barndoms visor gjorde, trots att vi inte alltid förstod alla orden.

Slutligen ett varmt tack till alla som på olika sätt hjälpt och uppmuntrat mig i arbetet med Hör och härma – framför allt till ABF Vuxen-utbildning AB i Göteborg och mina kolleger där. Och till de musiker, sångare och textförfattare som sagt sig vara glada att kunna vara till hjälp i just det här sammanhanget och generöst låtit mig använda deras verk!

Denna tredje upplaga av **Hör och härma** (med tillägget **Gröna boken – lite svårare**) är något omarbetad för att bättre fungera som repetition av och uppföljare till nyligen utkomna *Hör och härma. Röda boken – lite lättare*.

Göteborg i september 2011

Unni Brandeby

Innehåll

	sida	spår på CD:n
BOOKSTÄVER OCH LJUD		CD 1
Svenskans bokstäver – alfabetet	3	1
Svenskans ljud.....	3	2
Uttala vokaler.....	4	3
Namn och ljud.....	5	4-5
BETONING I ORD		
Stavelser	6	
Rytm.....	7	
Den betonade långa stavelsen.....	7-8	6-9
Långa och korta ljud	9	10
VOKALERNA		
A – Ö	10-18	11-28
Hör du skillnad på vokaler.....	19-20	29-35
NÅGRA KONSONANTER		
Tonande och tonlösa	21	36
T/D, K/G, P/B, F/V, B/V	22-24	37-41
H	25	42
Ng-ljudet	26	43-44
Sje-ljudet.....	27	45
Tje-ljudet.....	28	46
R	29-32	47-50
Assimilation.....	33-35	51-56
DIKTAMENSÖVNINGAR	36	57-61
.....	36-39	CD 2 1-10
BETONING I FRASER	40	11
Partikelverb.....	41-42	12-15
BETONING NÄR MAN PRATAR		
Lyssna in den svenska rytmen!.....	43	16
Sammanhanget bestämmer	44	17
Språkflyt	45	18-19
Reducering	46-47	20-23
Fort, fort, fort!	48	24
LÄSA HÖGT OCH BERÄTTA		
Visslingen	49	25
Lejonet och musen.....	50	26
Rökarna	51	27
Bära vatten i ett såll.....	52	28
Nasreddin Hodja eller Mulla Nasruddin	53	29-30
Nordanvinden och solen	54	31
Två vardagsdialoger.....	55	32-33
SÅNGER		
Balladen om herr Fredrik Åkare	56	34
En sång till modet.....	57	35
Mitt lilla barn	58	36
Ingen annan än du	59	37
Mammarock	60	38
Natt och dag.....	61	39
FACIT	62-72	

Långa och korta ljud

I den betonade långa stavelsen är det bara ett av ljuden som är långt.

Ibland är det **vokalen** som är lång – då är konsonanten efter kort.

Ibland är det **konsonanten** som är lång – då är vokalen före kort.

Lång vokal — kort konsonant (eller ingen alls)

Kort vokal — lång konsonant

Lyssna, härma och känn hur munnen formas när du uttalar vokalen långt och kort.

spår

10

CD1

lång vokal + kort (eller ingen) konsonant

kort vokal + lång konsonant

a mat ja

a glass land

e ser be

e sett hemsk

i vin vi

i till fisk

o sol tro

o bott ost

u ful du

u buss fusk

y dyr sy

y nytt tyst

å kål gå

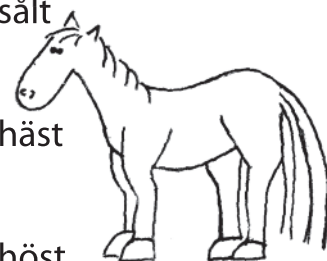
å blått sålt

ä läs trä

ä ägg häst

ö söt dö

ö trött höst

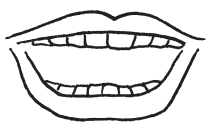
Stavning

Långa vokaler skriver man **aldrig dubbelt** (*mat, be*).

Långa konsonanter skriver man **ofta dubbelt** (*glass, sett*)

men **inte** när det kommer en annan konsonant direkt efter (*land, hemsk*).

Men tyvärr - det finns ganska många undantag från de här reglerna, t ex *rum, han* mfl!

Ä

långt ä

äta

väg

läkare

kläder

träd

kort ä

väcka

vägg

jätte

kvällen

sätt

väger

gräset

träna

säker

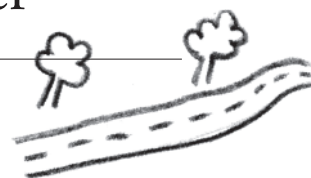
ägget

rädd

älska

räcker

Säger du vägen eller väggen?

På kvällen väger jag mig / utan kläder.

Är du säker på / att äggen räcker till alla?

Det här är ett bra sätt att träna.

Om ett **r** kommer efter **ä**, blir ä-ljudet mer öppet – öppna munnen lite mer!

läs – lär

väcker – värker

läkare – lärare

äggen – färgen

Kanske har du redan märkt, att **kort ä** och **kort e** låter nästan likadant!

Jag ska **väcka** min son.

En **vecka** går fort.

Man kan uttala på olika sätt.

Har du **sett** min bok?

Jag vill ha en **häst**.

Jag ska gå på **fest**.

Jag **hällde** upp kaffe.

Vill du **hellre** ha te?

Högläsning

Lyssna och härma! På cd:n hör du olika r-ljud, men du kan uttala som det passar dig bäst.

Obs: r i slutet av obetonade stavelser hörs ofta inte alls.

- 1 Sara har blivit stor.
- 2 Vi köpte bröd/ till frukost.
- 3 Jag undrar/ hur hon mår.
- 4 Priset på el/ har ökat. (el = elektricitet)
- 5 Förra året/ var det val.
- 6 Han grät/ och torkade tårarna/ mot armen.
- 7 Jag orkar inte dricka/ en hel burk Cola.
- 8 Jag arbetar som läkare,/ och min fru som lärare.
- 9 Han har fyra systrar/ men bara en bror.
- 10 Vilket telefonnummer har du?
- 11 Jag har hundratrettiofyra/ tretton noll tre
- 12 Lillebror brukar reta/ sin storebror.

134 13 03

BETONING NÄR MAN PRATAR

Lyssna in den svenska rytmen!

När vi pratar och använder orden tillsammans, i satser och meningar, brukar det gå ganska fort! Då betonar man bara de viktigaste orden. De mindre viktiga orden tappar helt sin betoning och uttalas snabbare och lite otydligt.

Skillnaden mellan betonade och obetonade stavelser är mycket viktig i svenskan.

Växlingen långt - kort skapar den speciella rytmen – musiken – i vårt språk!

Det är rytmen som gör att det låter svenskt!

spår

16

CD2

Här kommer fyra meningar. De handlar om samma sak, men blir längre och längre. Ändå är det bara tre betonade ord i varje mening. Man betonar den nya och viktigaste informationen. Lyssna på rytmen och härma – överdriv gärna lite!

- 1 Eva ska åka på lördag.
- 2 Min syster Eva ska åka bort på lördag kväll.
- 3 Eva Nilsson ska snart åka till London med sin syster.
- 4 Har du hört att Eva Nilsson ska åka till London snart med sin syster Aнна!

Mer träning: lägg all energi på de betonade orden! Spring förbi de obetonade!

- 1 Vad sa du att han hette?
- 2 Vad var det jag sa?
- 3 Jag har inte tid!
- 4 Varför ska du alltid fråga så mycket?
- 5 Hur är det med dig idag då?
- 6 Jag har ju sagt att du inte får gå dit!
- 7 Jag blir snart tokig på den här datorn!

Ingen annan än du

Cabaret Oriental: Maria Stellas, Kostas Delizisis, Robert Fölsch, Bjarne Henricsson, Dyar Jalal, Mikael Krönlein, Stefan Sandberg (från cd:n Saffran, 2000)

Gå inte ännu
min kropp är så het
dörren är öppen och natten är lång
i morgon, i morgon
vem vet vad som händer
Låt färgens heta krafter lyfta min själ!

O, ingen, ingen kan som du
ge mig det jag vill ha
o, ingen, ingen kan som du
Stanna, o, stanna kvar!

Kasta din stolthet
faran är över
famnens är mjuk och natten är lång
i morgon, i morgon
vem vet vad som händer
Låt vågen på havet smaka min strand!

O, ingen ingen kan som du
ge mig det jag vill ha
o, ingen, ingen kan som du
Stanna, o, stanna kvar!

Rädslan försvinner nära intill dig
sinnena eggas och himlen färgas röd
i morgon, i morgon
vem vet vad som händer
när sinnena eggas och himlen färgas röd

O, ingen annan mer än jag
ger dig vad du vill ha
o, ingen annan kan som du
Jag vill att du stannar kvar!

Text: Birgit Odén. Musik: Bjarne Henricsson. Tryckt med tillstånd av Bjarne Henricsson – tack!